

Konstbacken

Konstbacken östra 17, Ljusnarsbergs socken och kommun, Västmanland

Målningsarbeten 2008-2009

Charlott Torgén
Charlotta Hagberg

Örebro läns museum
Rapport 2008:25

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
Översiktlig beskrivning	4
Administrativa uppgifter	5
BYGGNADSBESKRIVNING	6
Konstbacken Östra 17	6
Före åtgärd	6
Utförda åtgärder	6
BILDDOKUMENTATION.....	8
Fotoprotokoll.....	8
Bilder före arbetena.....	9
Bilder under arbetets gång.....	11
Bilder efter arbetena.....	14

Omslagsbild: Byggnaden efter åtgärder, OLM_2008_72_46

Inledning

Översiktlig beskrivning

Fastigheten Konstbacken Östra 17 ligger i centrala Kopparberg. Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet utvecklades samhället till ett stationssamhälle vilket detta kvarter tillsammans med Konstbacken Västra präglats av. Den här aktuella byggnaden har en välbevarad och tidstypisk panelarkitektur.

Fastigheten ligger i ett område av riksintresse för kulturmiljövården.

Under år 2008 och 2009 erhöll fastighetsägarna statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för ommålning av fasaden och restaurering av text på fasaden. På uppdrag av länsstyrelsen har Örebro läns museum utfört den antikvariska kontrollen som skett genom besök på plats inför arbetet, under arbetet samt efter att arbetet färdigställts. Fortlöpande kontakt har även hållits med entreprenörer under arbetets gång. Arbetet har följt de skriftliga och muntliga antikvariska anvisningar som lämnats inför och under arbetets gång.

Arbetet har bestått i att avlägsna den plastfärg panelen var målad med, ommålning av fasader och fönsterbågar. Även utbyte av rötskadad panel, lister och foder. Under arbetets gång upptäcktes en text på östra - och västra gaveln med skriften "K. Trolander, Kopparbergs jernhandel" skrivet på panelen. Samma text har även funnits på den södra väggen, dock ej skriven direkt på panelen.

Målningsarbetet och fönsterrenovering har utförts av två olika entreprenörer. Företaget Kopparbergs Måleri & Färg AB utförde fönsterrenovering och måleri av fasaden och företaget Måleri & Färgstation AB utförde restaureringen av texten.

Då arbetet skett under två år har flera besiktningar utförts. Den sista besiktningen utfördes 2009-09-23. Arbetet godkändes vid slutbesiktningen då det utförts enligt de anvisningar som lämnats. Arbetet har skett enligt Länsstyrelsens beslut.

Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning:	Konstbacken Östra 17, Kopparberg
Fastighetsägare:	Ljusnarsbergs Fastighetsaktiebolag
Bidrag:	70% av de kulturhistoriskt motiverade överkostnaderna, dock max 80 000kr.
Byggentreprenör:	Kopparbergs Måleri & Färg AB samt Måleri & Färgstation AB
Antikvarisk kontrollant/ medverkande:	Mia Jungskär, Charlott Torgén samt Charlotte Gustafsson, Örebro läns museum
Rapportsammanställare:	Charlott Torgén samt Charlotta Hagberg, Örebro läns museum
Utförandeperiod:	juni 2008- september 2009
Antikvarisk kontroll:	2008-07-01 2008-08-12
Slutbesiktning:	2008-11-18, 2009-09-23
Diarienummer:	2006.220.247
Registrerade bilder:	OLM_2008_72_1-46 Mia Jungskär, Charlott Torgén samt Charlotte Gustafsson

Byggnadsbeskrivning

Konstbacken Östra 17

Byggnaden är belägen invid den centrala genomfartsleden i Kopparberg.

Byggnaden i tre våningar präglas av en panelarkitektur, tidstypisk för det sena 1800-talet och början av 1900-talet. Huset täcks av ett sadeltak och har profilerade takfotstassar. Fasaderna är klädda med liggande panel som delas av med ett listverk. Fönster och dörrfoder är enkelt utformade men har på vissa ställen fått en något rikare gestaltning. Nedersta våningen utgörs av affärslokaler.

Före åtgärd

Fasader

Fasaderna var målade med plastfärg i en grön kulör med ljusare listverk och knutar i en grönbå kulör. Färgen började flagna och panelen var på vissa ställen skadad.

Fönster och dörrar

Fönstren var också målade med plastfärg men i en röd kulör.

I källarvåningen fanns några källarfönster, ut mot gatan. Dessa låg långt under marknivån och var därför mycket illa åtgångna.

Utförda åtgärder

Fasader

Den befintliga färgsättningen tillkom troligtvis under första halvan av 1990-talet enligt Anders Håberger, tidigare stadsarkitekt. Enligt Lars Westerlund, Ljusnarsbergs Fastighetsaktiebolag, som bodde i huset som barn, hade byggnaden under hans barndom ljust grågröna fasader med mörka knutar och listverk. Detta syns även på bilder från 1977 då fasaderna är ljusa med ett kontrasterande mörkt listverk och vita fönsterbågar. Enligt ett vykort från 1924 är fasaden och fönsterfoder ljusa medan det horisontella listverket är mörkare liksom fönsterbågarna. På samma vykort syns att de tre fönstren i mitten av fasaden på andra våningen från början varit högre.

Inför målningsarbetet genomfördes skrapningar på fasaden för att se vilka underliggande färgskikt som fanns. Då återfanns bland annat färgsättningen från bilden 1977. De understa färgskikten visade sig vara en ljus ockragul kulör, NCS 2020-Y20R, med mörkare foder och listverk målade i en umbra, NCS 5020-Y10R. På bågarna återfanns en ockragul kulör samt engelskt rött, NCS 5040-Y80R.

Plastfärgen avlägsnades från fasaderna med hjälp av speedheater. Panelen slipades därefter rent från de färgrester som var kvar.

Rötskadade delar av panel, foder och listverk avlägsnades och ersattes med nytt virke lika det befintliga. Skarvar jämnades ut med linoljekitt. Skadorna var mer omfattande än vad man räknat med innan arbetena påbörjades. Målsättningen var dock att bevara så mycket som möjligt av den befintliga panelen och listverket.

Panelen målades därefter med linoljefärg, Lasol, i den ockragula kulören NCS 2020-Y20R. Foder, listverk, knutar och takfot i kulören NCS 5020-Y10R, bruten med umbra.

En referensyta lämnades på norra fasaden strax under taket.

Under arbetets gång upptäcktes en äldre text på östra och västra gaveln. Mitt över fasaden fanns ett längsgående brett band bestående av masonitskivor mellan ett profilerat listverk. Masoniten var i dåligt skick och i behov av att ersättas och plockades därför bort. På panelen stod då målat "K. Trolander, Kopparbergs järnvaruhandel". Målningen var i gott skick och det beslöts därför att lämna den i befintligt skick. Allteftersom sommaren gick såg entreprenören att färgen blev i allt sämre skick. Beslut togs därför att texterna skulle målas om lika befintligt utförande. En rolig detalj är att t.ex. bokstaven "P" har olika utformning.

Till kulör på bokstäver användes järnoxidsvart linoljefärg 1A-318 och till bottenfärgen användes bruten vit linoljefärg NCS 1502-Y, fabrikat Ottossons.

Även på södra sidan har samma text funnits, dock målade på linneväv. Denna väv och text var i så dåligt skick att den avlägsnades i samband med restaureringen av fasaden.

Fönster

Plastfärgen på fönstren avlägsnades och fönstren putsades rena. De målades därefter med linoljefärg, Lasol, i den engelskt röda kulören NCS 5040-Y80R.

Källarfönstren var i dåligt skick och minst ett av fönstren nyttillverkades. Orsaken till det dåliga skicket var att det inte fanns någon vattenavrinning utan att vatten kunde samlas i öppningarna framför fönstren. För att delvis förhindra att vatten samlas framför fönstren utfördes en ändring av botten på öppningarna. Entreprenören fyllde ut med flytspackel så att botten på öppningarna numera lutar ut från bågarna och vattnet rinner bort från fönstret. De nya fönstren tillverkades av kärnvirke av god kvalitet.

Bilddokumentation

Fotoprotokoll

Acc.nr. OLM_2008_72_1-46

Objekt: Konstbacken
Ort: Kopparberg
Gata/kvarter/fastighet: Konstbacken Östra 17
Stad: Kopparberg
Socken: Ljusnarsberg
Kommun: Ljusnarsberg
Län: T
År: 2005-2009

Motiv:

- 1-8: Byggnaden före åtgärder
- 9-15: Arbetet på norra fasaden pågår.
- 16: Arbetet på västra gaveln pågår.
- 17: Fodren under fönstren ersätts.
- 18-21: Arbetet på södra fasaden pågår, lagning av foder.
- 22: Arbetet på östra gaveln pågår.
- 23: En referensyta sparas på norra fasaden.
- 24: Lagning.
- 25: Arbetet på södra fasaden pågår. Det går att tyda att samma text som finns på öst- och västfasaderna även funnits här, dock ej skriven direkt på panelen.
- 26-27: Entré samt nytt dörrfoder.
- 28-29: Norra fasaden. Målningsarbetet är färdigt på fasaden.
- 30: Målningsarbetet på västra fasaden är nästan färdigt.
- 31-33: Målningsarbetet på södra fasaden är nästintill färdigt.
- 34: Målningsarbetet på östra gaveln är nästintill färdigt.
- 35-37: En äldre text upptäcktes under masonitskivor. ”K. Trolander, Kopparbergs jernhandel” står skrivet på panelen.
- 38: Skarvar mellan foder har slätats ut med linoljekitt.
- 39-40: Målning av text pågår.
- 41-42: Texten på den östra gaveln. Efter åtgärd.
- 43-44: Texten på västra gaveln. Efter åtgärd.
- 45-46: Efter åtgärd.

Foto: Bild 1-6; 9-38 Charlott Torgén
Bild 7-8: Mia Jungskär
Bild 39-46: Charlotte Gustafsson

Diariernr: 2006.220.247

Bilder före arbetena

Den södra fasaden före åtgärder.

Den östra fasaden före åtgärder

Fönsterfoder före åtgärd.

Detalj av fönsterkarm före åtgärd.

Bilder under arbetets gång

Den södra fasaden under arbetets gång.

Övervåningens fönster har delvis fått nya fönsterfoder. Masonitskivorna avlägsnades mellan de profilerade listerna.

Dörren på södersidan har fått nya dörrfoder.

Målningsarbete pågår på den norra fasaden.

På den norra fasaden sparades en referensyta.

Målning av text pågår.

Bilder efter arbetena

Den södra fasaden efter åtgärder. Endast några fönsterbågar ska sättas på plats.

Den södra fasaden efter åtgärder.

Den östra fasaden efter åtgärder.

Den västra fasaden efter åtgärder.

